

Pa premda književnosti u pravom smislu te riječi kod Habledića nema, ipak je značajan i po svom živahnom i jezgrovitom stilu, sočnoj kajkavštini kojom su mu djela napisana, kao i po živim opisima suvremenih i ne tako davnih događaja. U tim opisima, uz očitu vidljivost njegove angažiranosti na strani feudalnog poretka, nalaze se nerijetko osude dijela feudalne gospode.

Osim djela na kajkavskom jeziku napisao je nekoliko djela i na latinskom. To su „Sillabus vocabulorum“ latinsko-kajkavski priručni rječnik za škole koji je redigirao i izdao Andrija Jambrešić tek 1726. g., zatim „Fasciculus palmarum seu Elogia neomartyrum Cocincinensium“ koji nam je poznat samo po naslovu i, napokon, njegov najznačajniji rad, hrvatsko-latinski rječnik pod naslovom „Dictionar ili reči slovenske“ koji je pripremio i izdao 1670. g.

Rječnik sadržava oko 12 000 kajkavskih riječi protumačenih latinskim izrazima, i premda nije bio sastavljen na temelju neke lingvističke spremne, služio je nekoliko decenija za školsku upotrebu. U samom naslovu Habledić kaže da ga je sastavio „na pomoć napretka u dijačkom jeziku školne mladencev horvatskoga i slovenskoga naroda“, dakle ne samo onima s kajkavskog područja (slovenski) nego i onima s hrvatskog područja južno od Kupe (horvatski). Samu svrhu rječnika najbolje pokazuju autorove riječi: „Nastojao sam također da mi bude rječnik kratak, ne preobilan i ne preskup i ne prevelik tako da ga svaki lako bude nabaviti i u džepu nositi mogao.“

92

Vokabular kajkavskih djela premašuje rječnik, ali je zbog praktične primjene Habledić u njemu obradio samo riječi „zvekšega vkup zebrane“, tj. riječi koje se najčešće pojavljuju.

Habledićev „Dictionar“ bio je prvo djelo takve vrste u Hrvatskoj i njegov autor pokazuje veliko poznavanje jezičnih finesa hrvatskoga i latinskoga jezika. Njime se obilno poslužio Ivan Belostenec za svoj „Gazophylacium“.

Damir Salopek

11. siječnja 1979. navršit će se 300 godina od smrti Ivana Lučića-Trogiranina, s pravom nazvanog ocem hrvatske historiografije.

Ivan Lučić potomak je ugledne trogirске obitelji, čiji su članovi već nekoliko stoljeća prije ovog znamenitog odvjetnika imali značajno mjesto u životu Trogira. Po majci je također pripadao poznatoj obitelji šibenskih Divnića koja je dala nekoliko značajnih književnih imena.

Stekavši osnovni odgoj u rodnom gradu, Lučić se dalje obrazovao studijem prava u velikim učilišnim centrima Italije, Padovi i Rimu. Točni datumi njegova školovanja, pa ni povratka u Trogir, nisu pouzdano utvrđeni. Zna se, međutim, da je u javnim poslovima trogirске komune bio aktivan u najkritičnije doba borbe s Turcima.

O uzrocima Lučićeva odlaska u Rim, po vlastitu njegovu navodu g. 1654, postoji više različitih teza. Svakako je trajni boravak u Rimu (25 godina, sve do smrti) omogućio Trogiraninu rad na dragocjenoj povijesnoj literaturi i arhivskoj građi, neophodnom temelju njegovih djela. Tu su također zametnute i čvrste veze s prijateljima i vrijednim pomagačima Lučićeva rada, Dubrovčaninom Stjepanom Gradićem, Holanđaninom Johannom Blaeuom i drugima.

93

Trajni interes za život i sudbinu domovine učinio je Lučića aktivnim članom Svetojeronimskog zavoda u Rimu, u kojem je u više navrata obavljao visoke dužnosti. Članovima Zavoda dugujemo i spomen-natpis u crkvi sv. Jeronima u Rimu, naslovljen Lučiću kao piscu povijesti Dalmacije i Hrvatske.

„De regno Dalmatiae et Croatiae“ doista je Lučićovo najznačajnije djelo. Obuhvaćajući razdoblje od antike do dolaska pod Veneciju u XV st., Lučić je u neizdiferenciranu građu unosi kritiku i red, oslonivši se prije svega na izvore. Koliko je truda i vremena tražio takav pionirski rad, svjedoče i neki podaci o nastanku djela. Čini se, naime, prema Lučićevoj korespondenciji, da je nacrt ili čak prva varijanta djela bila gotova još prije njegova odlaska iz Trogira 1654. Kako je djelo cenzurirano tek 1662, znači da je uslijedila osmogodišnja „rimska faza“ dorađivanja.

Između povoljne cenzure i objavljivanja 1666. u Amsterdamu proteklo je još četiri godine, a nema sumnje da je i dio tog vremena potrošen na usavršavanje djela.

U međuvremenu, Lučić se bavio i drugim radovima. 1657. g. izdaje u Rimu „Vita beati Iohannis, episcopi Traguriensis“, s vlastitim povijesnim objašnjenjima. Sudjeluje također u znanstvenoj bitci za priznanje autentičnosti trogirskog fragmenta Petro-nija Arbitra.

Kroniku rodnog grada, „Memorie storiche di Tragurio, ora detto Traù“, izdao je 1673. g., a djelo o trogirskom statutu koje je bilo spremno za izdavanje iste godine, izišlo je tek posmrtno, 1708. g. 1673. je izišlo i djelo „Inscriptiones Dalmaticae“, a uz njega se Lučić vratio na De Regno, pridruživši mu „Addenda vel corrigenda in Opere de Regno Dalmatiae et Croatiae“.

Uz sve ovo, Lučić je marljivo sudjelovao u radu suvremenika, suradnjom u sastavljanju djela enciklopedijskog karaktera, šaljući primjedbe, ispravljajući, pomažući, osiguravajući izdavanje.

Povodom 200-godišnjice Lučićeve smrti, držao je na svečanoj sjednici JAZU Franjo Rački referat o znamenitom Trogiraninu. (Rad JAZU, knj. XLIX, Zgb. 1879). Već se i od tog datuma navršilo sto godina, pa navodimo riječi mladeg povijesničara o starijem, odajući tako obojici dužnu počast. Govoreći o De Regno, Rački je istakao najveću Lučićevu vrijednost: objektivni rad na izvornom materijalu.

„Ovo djelo, kano što i sva ostala Lučićeva, odlikuje se objektivnošću i trijeznošću. Kano svjestan istraživalac, Lučić pušta govoriti same izvore; on smatraše svojom zadaćom samo to, da te izvore kritički poreda, razjasni, u sklad dovede i životom nadahne.

94 Ova trijeznost opaža se navlastito u staroj historiji. Koliko nijesu tuj i noviji historici pustili uzde svojoj fantaziji i svojim nagađanjem! Lučić se oslanja samo na pisce grčke i rimske i na stare nadpise; upotrebljuje ih oprezno u svojem razlaganju; mnoga pitanja, koja tadanja nauka nije bila još razriešila i za koja još nije dovoljna građa pribрана bila, kao što je, npr. pitanje o narodnosti pukova Ilirika i Dalmacije, mukom obilazi, priznajući tijem radije svoje neznanje, nego da nauku neosnovanom hipotezom zamuti.“ (o.c. str. 82)

Objektivnost, kritički odnos, rad na izvorima i korektnost točke su u kojima se ocjena Lučića i danas podudara s onom od prije 100 g. No naučna spoznaja ne miruje, već napreduje. Znanje se proširuje, kako o samom autoru, tako i o predmetima o kojima je pisao. Neke su njegove postavke i danas prihvaćene, neke su povod znanstvenoj diskusiji. U oba slučaja Lučićev rad, a nadasve korektnost njegova znanstvenog postupka, predstavlja trajan doprinos naučnom napretku.

Od radova koji će sigurno popratiti značajnu obljetnicu na koju smo se ukratko osvrnuli, očekujemo nova znanja o izvrsnoj ličnosti Ivana Lučića-Trogiranina i njegovim djelima. Posebno bi nas obradovao prijevod i kritičko izdanje cjelokupna Lučićeva opusa, koje bi ga učinilo pristupačnim širokom krugu čitalaca i nesumnjivo donijelo veliku kulturnu i znanstvenu dobrobit.

B. K.-M.

latina et graeca viva

95

LATINŠTINA NAŠA SVAGDAŠNJA

Roma aeterna ...

Vjerni naši čitaoci! Velike teškoće prate izbor
KRITERIJUMA (TV Zgb)

po kojima određujemo kojim bismo vas draguljima suvremenog latiniteta obradovali – toliko nam jednako vrijednog blaga stoji na raspolaganju.

CELEBRITETI = SLAVNE LIČNOSTI (Izbor)

našeg niti malo slavnog primijenjenog latinskog svim se silama trude da nam prisrbe dostojnu građu. Pridajmo stoga danas

MERITORNU, ZNAČAJNU VAŽNOST (Vjesnik)

udjelu latiniteta u onom odjeljku rječnika suvremenog potrošačkog društva koji se odnosi na promet.